

Kommunernas statsbidrag och statsandelssystem

Basuppgifter om Finlands statsbidragssystem

Uppdaterad i januari 2022 / Specialsakkunnig Olli Riikonen

Twitter @RiikosenOlli

Kommunernas statsbidrag

Grundlagen garanterar alla finländare **lika rätt** till viss basservice. Kommunerna **tillhandahåller** merparten av basservicen. **Ansvaret för finansieringen** av servicen är däremot delat mellan kommunerna och staten.

Med den finansiering som staten beviljar kommunerna, **statsbidrag**, hålls **finansieringsbasen och uppgifterna i balans** mellan kommunerna och staten. Med statsbidragen fastställs och garanteras också en viss servicenivå. **Statsbidragen** består av **statsandelar** och **statsunderstöd**.

Syftet med statsbidragen är att kommunerna ska ha **möjlighet att tillhandahålla lagstadgade tjänster** i hela landet för alla medborgare med en skälig skattegrad **trots att kommunerna skiljer sig från varandra** i fråga om egenskaper, servicebehov och inkomstbas.

Statsbidrag, statsandelar och statsunderstöd

Statens penningflöden till kommunerna kallas allmänt **statsbidrag**. Statsbidragen fördelas på statsandelar och statsunderstöd så att statsandelarna täcker största delen, cirka 90 procent, av alla statsbidrag.

Statsandelarna är för kommunerna en inkomstpost som inte har öronmärkts för någon bestämd service. Kommunen bestämmer alltså själv hur stasandelsfinansieringen ska användas. Ett undantag utgörs av vissa statsandelar för undervisnings- och kulturverksamhet som betalas till exempel för teater- och orkesterverksamhet samt för grundläggande konstundervisning.

Statsunderstöden är öronmärka statsbidrag som är knutna till ett visst ansökningsförfarande och/eller vissa kostnader. Kommunen ska använda statsunderstöden för att tillhandahålla en viss tjänst eller för att täcka en viss kostnad. Det är också möjligt att kommunen beviljas understöd om den kan uppfylla vissa kriterier som anges i annonsen om ansökan.

Statsbidragssystemet och finansieringen till kommunerna 2022

STATSBIDRAG

TOTALT CA 11,9 MD € TILL KOMMUNERNA

STATSANDELAR

FM

$7,99 + 2,65 = 10,64,$
md €

UKM

$-1,5 + 1,5 \text{ md €} =$
ca +-0

STATS-
BIDRAG
1,3 md €
– Olika
ministerier

Statsandelssystemet jämnar ut skillnaderna mellan kommunerna

Statsandelssystemet jämnar ut skillnader i kommunens kostnader som beror på **förhållandena** och **servicebehoven** i kommunerna samt skillnader i kommunernas **inkomstbas**.

Skillnaderna i kostnaderna mellan kommunerna **jämnas ut till fullt belopp** i det finländska systemet.

Grundtanken vid utjämningen av skillnaderna i kostnaderna är att kriterierna för statsandelen är faktorer som hänför sig till kommunens egenskaper och servicebehov och som **kommunen inte själv kan påverka**.

Utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna

Den utjämning av inkomstbasen som ingår i statsandelen för kommunal basservice kallas **utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna**. Utjämningen beräknas på **kommunens kalkylerade skatteinkomster**, inte på kommunens verkliga skatteinkomster. En förändring i kommunens skattesats har därmed ingen inverkan på kommunens utjämningstillägg eller utjämningsavdrag.

I det finländska systemet **jämnas kommunernas inkomstbas ut endast delvis**. Om utjämningen av inkomstbasen sker fullt ut beaktas kommunens alla skatteunderlag och utjämningen ligger för alla kommuners del helt (eller åtminstone mycket nära) den genomsnittliga inkomsten per invånare i hela landet.

Till exempel **i Sverige** utjämnar statsandelssystemet inkomstskillnaderna mellan kommunerna mycket kraftigare än i det finländska systemet.

Administrativt är statsandelssystemet tudelat

Statsandelsfinansieringen till kommunerna består **administrativt av två delar:**

1. Statsandelen för kommunal basservice, som administreras av Finansministeriet och
2. Statsandelen för undervisnings- och kulturverksamhet enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som administreras av Undervisnings- och kulturministeriet.

Då man behandlar statsandelsfinansieringen till kommunerna måste man beakta **statsandelssystemets båda delar.**

Statsandelarna betalas till kommunerna och övriga mottagare som **en klumpsumma** senast den 11 varje månad.

Statsandelssystemets sporrande effekt

Statsandelssystemet sporrar kommunerna till ekonomisk, produktiv och effektiv verksamhet särskilt av tre orsaker:

1. Statsandelen **täcker inte alla kostnader fullt ut**. Kommunen behåller själv en del av kostnaderna genom sina skatteinkomster.
2. Kommunen **kan inte genom egna åtgärder påverka beloppet av sina statsandelar**, t.ex. genom att öka kostnaderna.
3. Kommunen **vinner** om den tillhandahåller servicen **till lägre kostnader än den kalkylerade grunden** för statsandelen.